

kus magyart, aki életet áldozott a magyarság ősrokonainak a felkutatására.

A másik szépen megírt fejezet a kereszténység Indiában való terjedéséről szól. Az indusok reagálnak minden szellemi behatásra és így a keresztény vallás világa is megérintette őket. S hogy a térítés eredménye még sincs arányban ezzel a hatással, az annak tulajdonosát, hogy észrevették, hogy más a vallás, mint a hódítók magatartása. S hogy még ez után a felfedezés után is tudnak érdeklődést mutatni a kereszténység iránt, az annak tudható be, hogy el tudják választani a keresztény vallás tartalmát — a kereszténység világi törekvéseitől. A hinduizmus is heterogén, de még a legkülönbözőbb szektákon keresztül is megvan az egybeolvasztó tendenciája. Az indusok a kereszténységben nem látják ezt az egybeolvasztó erőt. India készséggel fogadja Jézust, de elutasítja a kereszténység idegen formáit. Az indiai kereszténység csak Indián belül, belső, lelki átélés alapján fejlődhetik s ez magyarázza meg Szádhu Szundar Szing, a szikh-indusból lett keresztény apostol térítő munkáját.

A teológiai irodalom évtizedek óta foglalkozik Jézus evangéliumának indus forrásaival. Ezt a kutatást gazdagította egy magyar teológiai tudós, Szimonidesz Lajos is a múlt évben külföldön megjelent munkájában (*Zwei neuerkannte indische Beziehungen Jesu und der Evangelien*). Ezek a teológiai kutatások indiai motívumokat fedeznek fel az evangélium soraiban és Jézus életében, s csodálatosan egybevágnak azokkal a következtetésekkel, melyekre az indus vallási életet helyszínen tanulmányozó Baktaynak el kellett jutnia.

Ma a hinduk legsúlyosabb érve a hittérítők kereszténységével szemben az, hogy az Indiában élő európaikra mutatva megkérdik, vajjon mennyiben keresztények ezek? Mert, ha a kereszténységet ezek képviselik, akkor ők ebből a kereszténységből nem kérnek. Baktay Ervin méltóan csodálkozik azon, mennyire fogékony lehet az igazság iránt India, ha az elriasztó példák ellenére is hajlandó befogadni Jézust. És nemcsak csodálkozása jogos, de következtetése is észszerű: „Ez csak azért lehetséges, mert (India) el tudja választani Jézust és a kereszténység lényegét a keresztényektől s a kereszténység nyugati normáitól.“ — „És ha a lényegét tekintjük, akkor Mahatma Gandhi keresztényebb minden kereszténynél és Szádhu Szundar Szingh olyan csodavirága az Evangélium termőföldjének, aminő évszázadok óta nem ékesítette a nyugati kereszténység parcellákra osztott és gondosan elpalánkolt kertjét.“

A jövő mindig kérdéses. Bizonyos, hogy India nem vette át az európai kereszténység formáit és bizonytalan, hogy Európa átveszi-e az új indiai kereszténység lényegét. Csak egy bizonyos — és ezt Baktay könyve szépen dokumentálja, — hogy India sorsát végeredményben nem külső erőszak, de saját belső erői fogják eldönteni.

Kemény Gábor

MAI JAPAN DEKAMERON (Nyugat kiadása 1936)

A Nyugat vállalkozásában megjelent Mai Dekameron sorozatnak értékében a francia gyűjtemény méltó párja ez a japán antológia, érdekességében pedig még annál is jelentékenyebb. Egy tőlünk távol, ha művésziileg nem is felfoghatatlan világ az, amely elénk tárul e novellagyűjtemény olvasásakor. Mint művészi produktum, túl a közösség iránt vállalt felelősség kielégítésén, annyira egységes és egybefüggő, hogy szinte egy részekre tagolt szimultán regénynek tűnik a kötet. Amit hiányolhatt bárki is az előbbi dekameronok kapcsán, a természet jelenlétét, itt megkapja hiánytalanul. Sőt több, a világ egységességét bizonyítandó, a természet, természet tárgyai, játéka, fordulása és alakító ereje legalább

oly fontos helyet foglalnak el az anthológia keretében felvázolt világ kélelékei sorában, mint az emberi ösztönök, vagy a helyzetek alakító hatása nyomán felburjánzó szenvedély. Nem hiszem, hogy lényegeset tanulnak volna ezek az írók Európától, hisz ha nem tévedek, a forma, az egység és a műfaj egyéb (és oly gyakran változó) külsőségei megtalálhatók az európai klasszikus irodalmat megelőző antik keleti irodalomban is. A gyűjtemény gyöngye, egészen kivételesen és érthetetlenül, egy nőíró alkotása. Ez a *Borongó felhők* című elbeszélés. Mintha ez a novella lenne a központi mag, nem is a nap, de a hold, amely körül besztott mértékben és az élet törvényeit illusztrálón keringenek a többiek. Ez a novella külön kommentárt érdemelne meg. Hatásában és művészi teljességében annyira maradéktalanul kielégítő, mint (hogy a gyűjtemény egyéb kötetéből vegyek példát) *Martin Du Gard*: Afrikai kalandja vagy *H. D. Lawrence*: Aki a szigeteket szerette c. elbeszélése. Önkénytelenül is felvetődik a kérdés, a sorozat eddig megjelent hat kötetének olvasásakor, elbeszélések-e még ezek az írásművek vajjon, — aggályos gyanakvással tekintve e műfaj diszkreditált példáira, — vagy már eposzok, a legmagasabb és legteljesebb költészetnek a való világ realitásait és az aktualitás örök értékét szemeltartható síkjáról. *Icsijo Higucsi*, a Borongó felhők irónője, fiatalon, huszonnégy éves korában pusztult el, a bevezető szerint anélkül, hogy megérte volna a dicsőséget. Mondjam-e azt, hogy valódi japán sors, (bár Európában sem példa nélkül való). E romlott világ zavarosát szemlélők és élők előtt a művészet ily tökéletes eredményei meggyőző erővel kell, hogy hassanak. Véletlen lenne csak, hogy e magas síkon, ellentétben züllött skriblerekkel a világ nyomorultságait írja az író, ahelyett, hogy hazug idilljeiről zengedeznék. A szegényekről írnak a nagyok, a boldogtalanokról, az elnyomottakról és a félrevezetettekről, azokról, akik tájékozatlanul élnek és szemlélik ezt a gonosz világot. Du Gard a szenvedélyről ír, Lawrence a pusztulásról, Higucsi is az ösztönök és a test elfáradt, végső fokon már csak pusztítással változtatható állapotáról. A pusztulás hullámain, az ösztönöket és a fáradt testet (a novelláknak e kitapintható, vagy kitapinthatatlan, de minden esetben jelenlevő motívumait) egy, alapjaiban átformált világ környékezi, eltűnedező és újra előbukkanó, kihangsúlyozott és elhallgatott kélelékeivel. Akik a világnak ily alakítására képesek, azoknak a világa maradandó. Minden egyéb világ alá van vetve a pusztulás és az elmúlás esélyeinek.

Remenyik Zsigmond

KÖNYVEK A FAJELMÉLETRŐL. A fajelméletek átvilágítására már van egy jó könyv: *Theodor Balk* könyve (*Races, mythe et vérité*. E. S. I. Paris, 1935). Ezuttal egy újabb könyvet ajánlhatunk. Címe: *Emberi fajokról*. (P. Lester et J. Millot: *Les races humaines*, Coll. A. Colin. Paris, 1936.) A könyv szerzői tudós szakértők. Az egyik a párisi Múzeum antropológiai laboratóriumának aligazgatója; a másik tanár a Sorbonne-on s az Institut d'Ethnologie-n. Könyvük tudományos alátámasztással, könnyen érthetően adja elő mindazt, amit ma a fosszilis és aktuális fajokról és az ezeket meghatározó jellegzetességekről, életük sajátosságairól, lélektanukról, a betegségekkel szembeni érzékenységükről és azon változásokról tudunk, amiket a kereszteződések és a környezet vált ki. A konklúzió kategorikus (208. o.): „A rasszizmus, ahogy egyes országokban napjainkban jelentőzik tudománytalan doktrinának tekinthető.” Tudománytalanság tiszta fajokról beszélni. „Az antropológus csak mosolyoghat azokon, akik ma fajtisztaságról mernek beszélni. A történelem előtti koroktól kezdve a kereszteződések és kereszteződések száma végtelen... Tudjuk, hogy a háború